

Bängans Bygge

Syftet med filmen är att eleverna ska få kunskap om jargonger och diskutera hur de kan hantera utmaningar kopplat till en tuff jargong.

Tidsåtgång: 40–50 min

Material: Powerpoint. Elevblad och pennor till alla elever.

Instruktion:

1. **Visa bild 1** Inled med att berätta att dagens lektion ska handla om jargonger i arbetslivet. Att ni kommer ha gruppdiskussioner och titta på film.
2. Läs upp texten "Vad är jargong".

Vad är jargong?

På alla arbetsplatser finns en viss jargong som är specifik för just den arbetsplatsen. Jargonger kan förklaras som ett sätt att vara på, och kan innefatta saker som språkbruk, beteenden, vilka skämt som uppfattas som ok eller inte och vem som antas ansvara för olika arbetsuppgifter. Jargonger är ofta tätt sammankopplade med makt och växer fram ur olika normer. Normer kopplat till kön kan tex skapa en jargong på en viss arbetsplats som innebär att de som inte är män är de som främst förväntas ta hand om disk, inköp av fika, sophantering och andra uppgifter som kan kopplas till könsstereotypa förväntningar.

Ett annat exempel på en vanligt förekommande typ av jargong kan vara att skämta på andras bekostnad. Det vill säga att använda skämt som också innehåller ett kränkande uttalande. Jargong behöver dock inte innebära något negativt i alla lägen, men tyvärr är det ofta så att jargongen på en arbetsplats riskerar att leda till diskriminering/kränkningar och därmed bli en jobbig arbetsplats för vissa av oss.

När en är ny på en arbetsplats kan det kännas av ganska tydligt vilka jargonger och normer som finns på den nya arbetsplatsen, t ex genom att en märker vilka skämt en förväntas tycka är kul, eller genom att få se vem som gör vilka arbetsuppgifter eller är mest bekväm med att ta plats och inte.

3. Berätta att ni nu ska titta på filmen "Bängans Bygge", och att eleverna under filmen ska fundera över vilka jargonger de kan se.
4. Spela upp filmen.
5. Visa bild 2 Dela ut elevbladet och berätta att eleverna enskilt ska svara på frågorna:
  - Vilka typer av jargong kunde du se i filmen (skämt, beteenden, vem som ansvarar för vilka arbetsuppgifter)?
  - Finns i filmen några jargonger du känner igen? Har du erfarenhet av andra jargonger, vilka?
  - Vilka risker finns med att ha en tuff jargong?
6. Lyft i helklass vad de skrivit ner.

Tips till lärare!

Beroende på vad eleverna skrivit ner kan du berätta att det finns flera risker med att ha en tuff jargong.

En risk är att vissa personer mår dåligt/sjukskriver sig och inte vill stanna kvar på arbetsplatsen. En direkt konsekvens kan då bli att de som är kvar förväntas utföra samma arbete på färre personer. En ökad arbetsbelastning på grund av personalbrist riskerar i sin tur att leda till ökad stress och i förlängningen ohälsa bland de som är kvar.

En tuff jargong kan även innebära ökad risk för arbetsplatsolyckor. Inom byggbranschen till exempel, anses det ibland lite häftigt att pusha varandra att slarva med säkerheten. Men en skämtsam kommentar som "vågar du inte åka upp på taket utan skyddssele" kan i värsta fall leda till att någon skadar sig.

En tuff jargong kan alltså få konsekvenser, både för de av oss som blir diskriminerade och kränkta och de av oss som är en del av den.

7. Berätta att du nu kommer läsa upp en text om makt och att ni därefter kommer diskutera frågor kopplade till jargong och makt.

Vad är makt?

Makt kan låta som ett väldigt tungt ord, men vi tilldelas ständigt olika mycket makt i olika situationer och på olika platser, utifrån faktorer som kön, sexuell läggning, etnicitet osv. Att vara man på en arbetsplats där stora majoriteten också är män kan till exempel innebära att en tilldelas makt genom att en ses som självklar i rummet och känner sig mer bekväm att uttrycka sig och ta plats.

Makt behöver alltså inte bara vara så kallad formell makt, alltså där en person bestämmer över någon annan (tex chef över anställda, lärare över elever), utan makt kan även vara att ha inflytande, att bli tagen på allvar, bli lyssnad på, känna sig välkommen på de flesta platser en rör sig i. Allt detta innebär att bli tilldelad makt.

8. Visa bild 3 Diskutera i grupp

- I filmen blir Lisa och Peter bemötta på olika sätt, vad tror du det beror på?
- Vilken makt har Peter och Lisa att påverka jargongen? Hade det sett annorlunda ut om de inte varit på apl utan varit anställda? Varför?
- Vems ansvar är det att se till att en inte utsätts för kränkningar på arbetsplatsen?

Tips till lärare!

Här kan du berätta att både arbetsgivare och arbetstagare har ett ansvar att säkerställa att arbetsmiljön är fri från kränkningar.

Arbetsgivarens ansvar

Enligt diskrimineringslagen och arbetsmiljölagen har arbetsgivare ett ansvar att förebygga och tydliggöra att kränkningar inte accepteras på arbetsplatsen. Arbetsgivaren ska också säkerställa att det finns rutiner för vad som ska göras om kränkande särbehandling uppstår. I rutinerna ska bland annat framgå hur och var den utsatta snabbt kan få hjälp.

Arbetstagarens ansvar

Arbetstagare å sin sida har ett ansvar att följa de föreskrifter och regler som gäller på arbetsplatsen. Det vill säga att inte delta i eller utsätta någon för kränkande särbehandling eller diskriminering. ¹

¹ AFS 2015:4. Arbetsmiljöverket, Stockholm; Diskrimineringslagen (2008:567).

9. **Visa bild 4** Avsluta med runda där alla får svara på frågan:

- Hur skulle du hanterat situationen om du såg en kollega bli utsatt för det Lisa utsattes för?

Tips till lärare!

Avslutningsvis kan du berätta att jargonger kan förändras och att en bra utgångspunkt för förändring är att starta med sig själv. En kan till exempel fråga sig själv vilka beteenden, invanda mönster eller handlingar som skulle kunna bidra till att en skadlig jargong skapas eller upprätthålls.

Elevblad Bängans Bygge

Vad är jargong?

På alla arbetsplatser finns en viss jargong som är specifik för just den arbetsplatsen. Jargonger kan förklaras som ett sätt att vara på, och kan innefatta saker som språkbruk, beteenden, vilka skämt som uppfattas som ok eller inte och vem som antas ansvara för olika arbetsuppgifter. Jargonger är ofta tätt sammankopplade med makt och växer fram ur olika normer. Normer kopplat till kön kan tex skapa en jargong på en viss arbetsplats som innebär att de som inte är män är de som främst förväntas ta hand om disk, inköp av fika, sophantering och andra uppgifter som kan kopplas till könsstereotypa förväntningar.

Ett annat exempel på en vanligt förekommande typ av jargong kan vara att skämta på andras bekostnad. Det vill säga att använda skämt som också innehåller ett kränkande uttalande. Jargong behöver dock inte innebära något negativt i alla lägen, men tyvärr är det ofta så att jargongen på en arbetsplats riskerar att leda till diskriminering/ kränkningar och därmed bli en jobbig arbetsplats för vissa av oss.

När en är ny på en arbetsplats kan det kännas av ganska tydligt vilka jargonger och normer som finns på den nya arbetsplatsen, t ex genom att en märker vilka skämt en förväntas tycka är kul, eller genom att få se vem som gör vilka arbetsuppgifter eller är mest bekväm med att ta plats och inte.

Frågor att besvara:

- Vilka typer av jargong kunde du se i filmen? (skämt, beteenden, vem som ansvarar för vilka arbetsuppgifter)
- Finns i filmen några jargoner du känner igen? Har du erfarenhet av andra jargonger, vilka?
- Vilka risker finns med att ha en tuff jargong?